

Beheer van bodemweerbaarheid

Jan van der Bent
Wim van den Berg
Jaap Bloem
Monique Hospers
Gerard Korthals
Jan Lamers
Leendert Molendijk
Els Nijhuis
Gera van Os
Leo van Overbeek
Joeke Postma
Mirjam Schilder
Cor Schoen
Angie Straathof
Johnny Visser

Bodemweerbaarheid

- Wat is het?
- Hoe meet je het? I
- Effect van grondbehandelingen
- Effect van organische stof
- Hoe meet je het? II
- Micro-organismen toevoegen?
- Conclusies

Wat is bodemweerbaarheid?

Een ziekteverende grond = grond waarin weinig of geen aantasting optreedt in een vatbaar gewas, ondanks de aanwezigheid van een ziekteverwekker

Wat is bodemweerbaarheid?

Abiotische factoren:

Fysisch/chemisch

- pH, Ca, Si
- N, P, K, S
- Textuur, structuur
- Organische stof
- ...

Biotische factoren:

Ziektevering verdwijnt na sterilisatie.

Mechanismen:

- Concurrentie (algemeen)
- Remming, antibiose
- Predatie
- Plantweerbaarheid

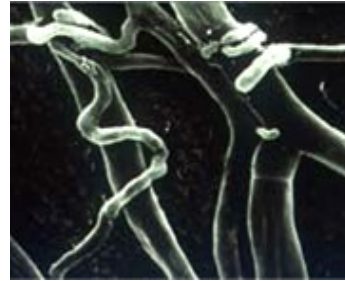
Wat is bodemweerbaarheid?

Concurrentie
(algemeen)

Antibiose
(specifiek)

Predatie
(specifiek)

- Ziekteverwekkers zijn gevoelig voor verschillende mechanismen.
- Geen enkel mechanisme is effectief tegen alle ziekteverwekkers.
- De grond zit van nature 'vol' met organismen die zich daar thuisvoelen.

Hoe meet je bodemweerbaarheid? I

*Wortelknobbelaaltje
in sla*

*Rhizoctonia solani
in suikerbiet*

Pythium in hyacint

Biotoets:

- Voeg één ziekteverwekker toe
- Plant een vatbaar gewas
- Weinig aantasting = goede bodemweerbaarheid

Effect van grondbehandelingen

Stomen

Chemische grondontsmetting

Inundatie

Bedoeld om ziektes
te bestrijden,
maar er ontstaat
een risicosituatie...

Effect van grondbehandelingen

Onbehandeld

Geïnundeerd

Ontsmet

Gestoomd

Door versterking van het bodemleven neemt de
bodemweerbaarheid tegen *Pythium* af.

Risico bij overleving of herintroductie ziekteverwekker.

Gera van Os

De rol van organische stof

Toevoeging van organische stof kan het bodemleven stimuleren:

- Verhogen microbiële diversiteit, biomassa en activiteit
- Stimuleren algemene bodemweerbaarheid

De rol van organische stof

Gezond eten = gevarieerd eten

Stabiele organische stof
voor de structuur

èn

Afbreekbare organische stof
als voedsel voor het bodemleven

Organisch stof aanvoer

=

Gewasresten + stro
+ groenbemesters
+ dierlijke mest + compost

De rol van organische stof

Organische stof trappen:
1%, 2% en 3%

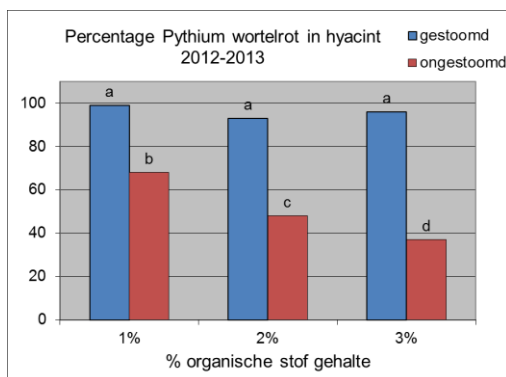

Effect van verschillende hoeveelheden aanvulgrond
(95% veen + 5% stalmest)

Gera van Os, Jan van der Bent

De rol van organische stof

Met bodemleven minder wortelrot
Bij hoger %OS minder wortelrot
(meerjarige effecten)

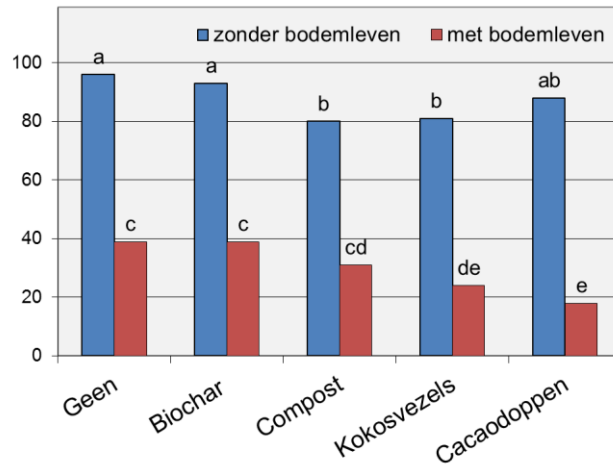
Ziekte-verwekker	Bodem-leven	Org. stof
<i>Pythium</i>	++	+
<i>Meloïdogyne</i>	++	++
<i>Pratylenchus</i>	+	+
<i>Rhizoctonia</i>	+	-

Gera van Os, Jan van der Bent

Effect van organische producten: fosfaat-arm

Percentage Pythium wortelrot in Hyacint

Dosering: verhoging OS-gehalte met 0,5%

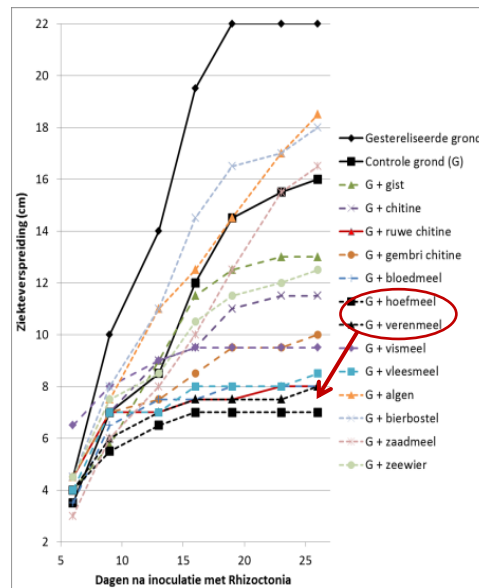
Gera van Os, Jan van der Bent

Effect van organische producten

- Stimuleren van bodemleven en specifieke antagonisten
- Chitine en keratine-producten**, zoals verenmeel en hoefmeel, stimuleren ziektevering tegen *Rhizoctonia solani*

Joeke Postma, Mirjam Schilder

Ziekteverwekker	Toetsgewas	Keratine Chitine	Compost	Kokos- vezels	Cacao- doppen	Biochar
<i>R. solani</i> AG2-1	bloemkool	+				
<i>R. solani</i> AG1-1B	sla	+				
<i>R. solani</i> AG4 HGI	sla	-				
<i>R. solani</i> AG3	aardappel	+				
<i>R. solani</i> AG2-2IIIB	wortel	-				
<i>R. solani</i> AG2-2IIIB	suikerbiet	+	-			
<i>R. solani</i> AG2-t	tulp		+/-	+	+	-
<i>Meloïdogyne hapla</i>	sla		+	+	+	-
<i>Pythium intermedium</i>	hyacint		+/-	+	+	-
<i>Pythium ultimum</i>	tomaat		+			-
<i>Phytophthora cactorum</i>	aardbei	-	-			

Monique Hospers, Jan Lamers, Gera van Os, Joeke Postma

De rol van organische stof

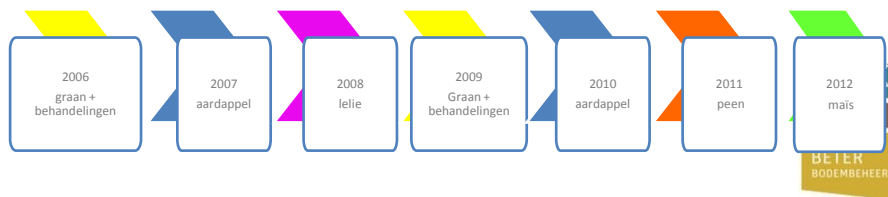

Organische producten kunnen de bodemweerbaarheid verbeteren:

- Verschillend per organisch materiaal
- Verschillend per plant-pathogeen combinatie

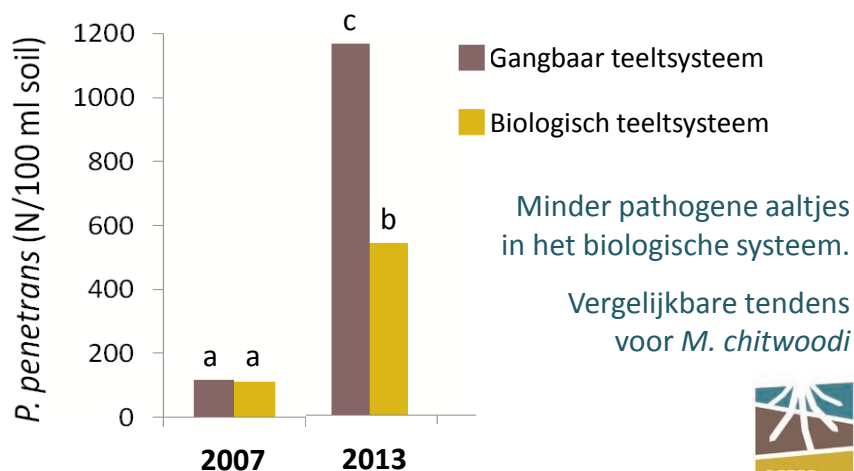
Effect van grondbehandelingen - dekzand

Gerard Korthals, Johnny Visser, Leendert Molendijk

Effect van grondbehandelingen - dekzand

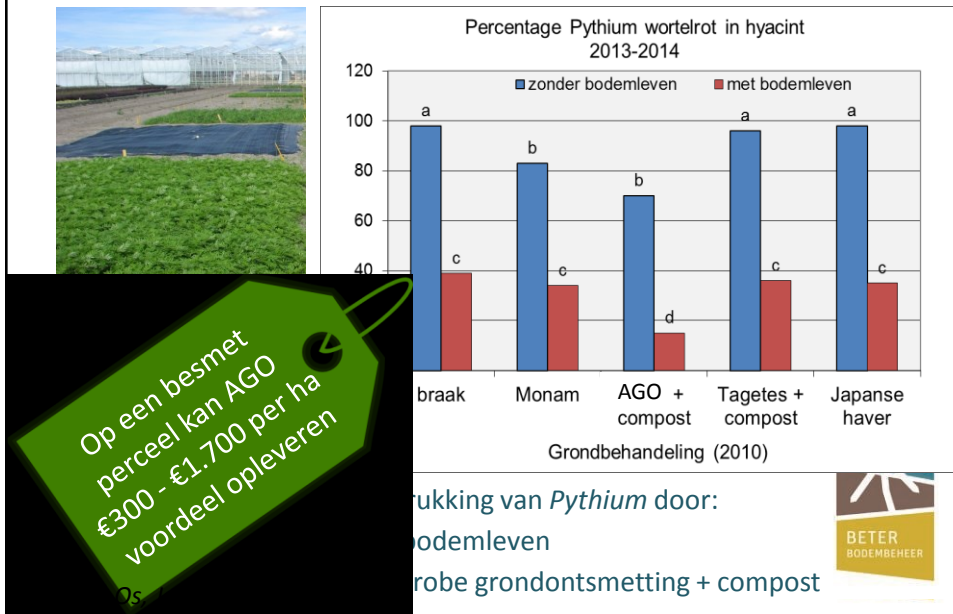
Populatie ontwikkeling *Pratylenchus penetrans* in het veld

Gerard Korthals, Johnny Visser, Leendert Molendijk

Effect van grondbehandelingen - duinzand

Hoe meet je bodemweerbaarheid? II

Chemische parameter:

- N, C/N
- P-PAE, P-AI, Pw
- Ca, K, Mg, Na, Cu, Mg, Mn, Zn
- S, C/S
- CEC
- CaCO_3
- pH
- SOM
- C-organic
- C-anorganic

Fysische parameters:

- Soil texture - particle size distribution

Biologische parameters:

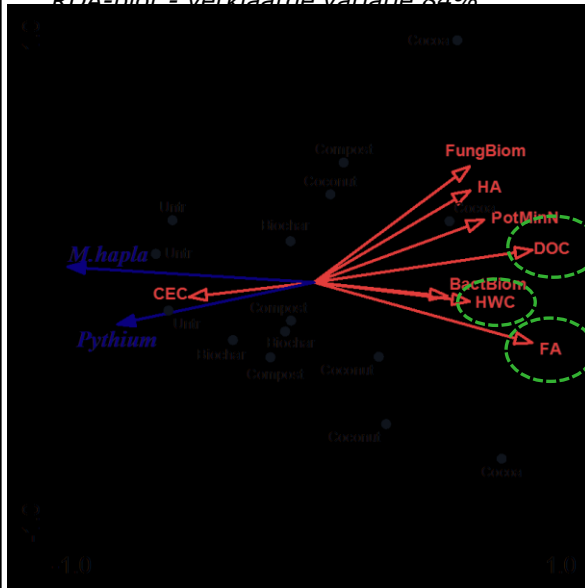
- Fungal biomass
- Fungal activity %
- Bacterial biomass
- Fungi/bacteria ratio
- Potential mineralizable N
- Hot water extractable C (16 h at 80°C)

Jaap Bloem; Eurofins

Hoe meet je bodemweerbaarheid? II

RDA-plot = verklaarde variatie 84%

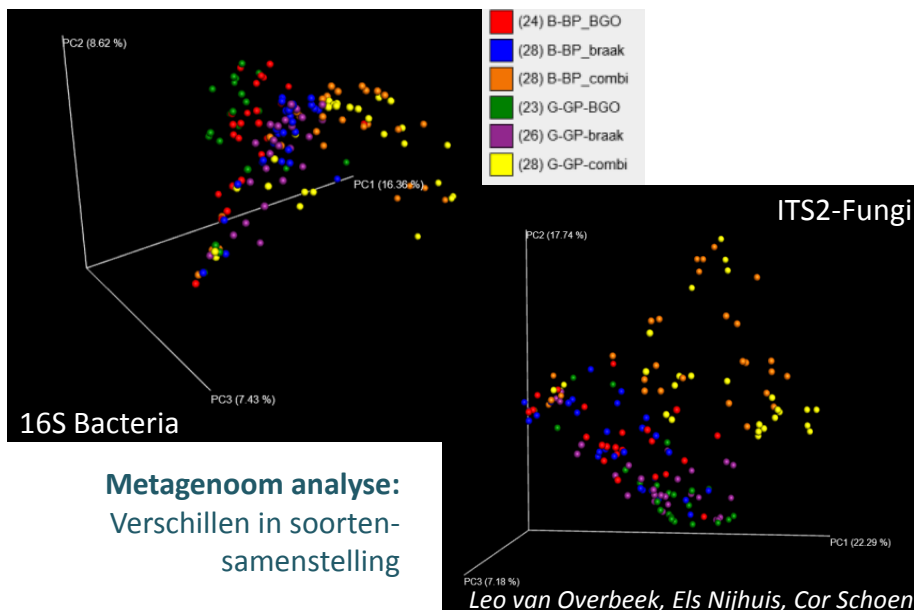

Beste indicatoren:
oplosbare koolstof-
verbindingen

Wim van den Berg

Hoe meet je bodemweerbaarheid? II

Micro-organismen toevoegen?

Schade door *Rhizoctonia solani* in sla

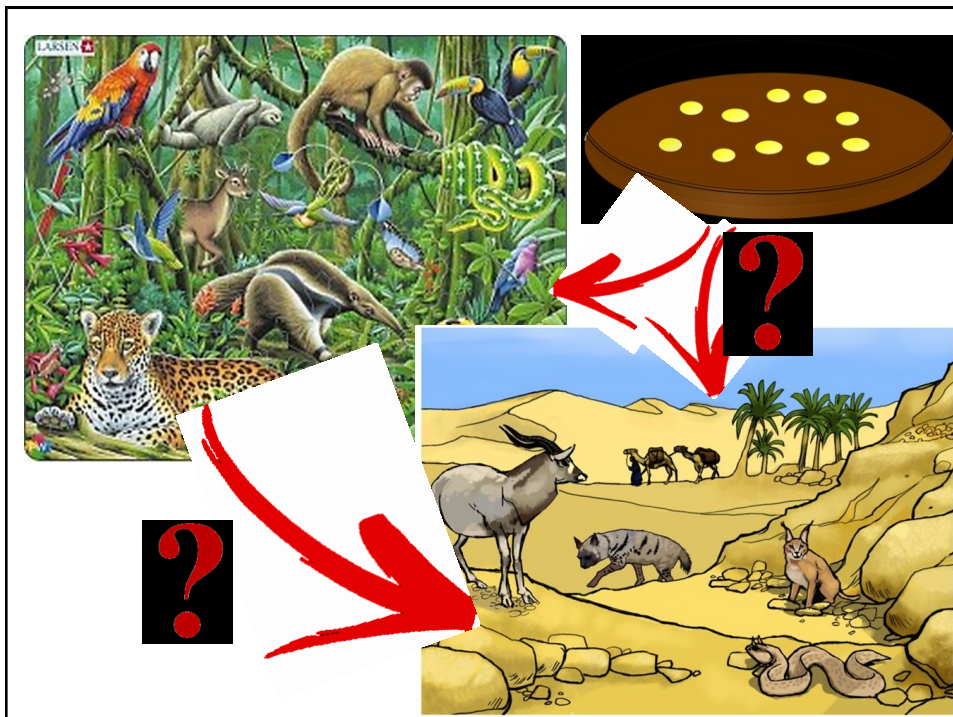
C. Thornton

Zonder antagonist

Met antagonist

Goed onder kasomstandigheden in potgrond of veen.
Wisselend onder veldomstandigheden.
Waarom is het zo moeilijk?

Conclusies

- Koester het bodemleven:
 - Zorg voor een goede bodemstructuur
 - Zorg voor voldoende organische stof (varieer)
- Maatwerk per perceel:
 - *Weet/meet* welke ziekten en plagen aanwezig zijn
 - Meerjarenplanning gewaskeuze en maatregelen
- Toekomstmuziek:
 - Oplosbare koolstofverbindingen als indicator?
 - Uitkomst metagenoom analyses?
 - Rol C/N-verhouding en afbreekbaarheid OS?

